

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาในพื้นที่ชุมชนบ้านผามูป หมู่ที่ 7 ตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ สาเหตุอันเนื่องมาจากชุมชนบ้านผามูปเป็นชุมชนที่มีพื้นที่ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและเป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบมาจากสถานการณ์อุทกภัยโคลนถล่มทำให้พื้นที่ทำการเกษตรได้รับความเสียหายมาก ประกอบกับชุมชนบ้านผามูปเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ทรัพยากรเพื่อการประกอบอาชีพทางการเกษตรมากขึ้น ย่อมส่งผลต่อการเพาะปลูกพืช ก่อให้เกิดการได้ (Gain) และการสูญเสีย (Loss) ของเกษตรกร อันนำไปสู่วิธีการปรับตัวของเกษตรกรเนื่องจากการได้และการสูญเสียที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นประเด็นที่สนใจในการศึกษาครั้งนี้ โดยการวิจัยจะศึกษาเปรียบเทียบจากกรอบแนวคิดซึ่งเป็นหลักการและกรอบทฤษฎีที่ยอมรับโดยทั่วไปตามระเบียบวิธีการวิจัยและขั้นตอนที่ควรศึกษา

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluative Research) โดยการจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ซึ่งมีวิธีดำเนินการตามลำดับขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิเคราะห์ข้อมูลและค่าสถิติที่ใช้
5. เสนอผลการประเมิน

การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data)

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณได้ดำเนินการโดยการทอแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อการวิจัยให้กับเกษตรกรชาวสวนทุเรียนในชุมชนผามูป หมู่ที่ 7 ตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรกลุ่มเป้าหมาย (Target Group) ได้แก่ เกษตรกรชาวสวนทุเรียนในชุมชนผามูป หมู่ที่ 7 ตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 369 ครัวเรือน (ข้อมูลจากสำนักงานเกษตรอำเภอลับแล)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample Group) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการคำนวณหาขนาดของหน่วยตัวอย่างที่เหมาะสมตามสูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1971 อ้างถึงใน ไฉน ยังละออ, 2540) ได้ขนาดของหน่วยตัวอย่าง (Sampling Unit) ที่เหมาะสม เท่ากับ 192 ครั้วเรือน ผู้ให้ข้อมูล คือ เกษตรกรชาวสวนทุเรียนบ้านผามูบ หมู่ที่ 7 ตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์

การคำนวณขนาดของหน่วยตัวอย่างที่เหมาะสมมีขั้นตอน ดังนี้

- (1) คำนวณขนาดของหน่วยตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n แทน ขนาดหน่วยตัวอย่างที่เหมาะสม
N แทน ขนาดของประชากรทั้งหมด (จำนวน 369 ครั้วเรือน)
e แทน ค่าความคลาดเคลื่อนที่จะยอมให้เกิดขึ้นได้ (โดยการวิจัยครั้งนี้กำหนดให้เท่ากับร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %)

ที่มา: Taro Yamane. 1971, Elementary Sampling Theory.

- (2) กำหนดค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 95 %
(3) แทนค่าในสูตรของทาโร ยามาเน ผลการคำนวณได้ ดังนี้

$$n = \frac{369}{1 + 369 (0.05)^2}$$

$$n = 191.9376$$

$$\approx 192$$

ดังนั้น ขนาดหน่วยของตัวอย่างที่เหมาะสม เท่ากับ 192 ครั้วเรือน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire)

ที่สร้างขึ้น โดยจะเน้นการใช้องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสู่การกำหนดเป็นประเด็นข้อคำถาม ภายใต้การแปลงจากนิยามศัพท์เชิงทฤษฎี (Theoretical Concept) มาสู่นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ (Operational Definition) ซึ่งแบบสอบถามจำแนกออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ลักษณะทางชีวสังคมและข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบชนิดตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์อุทกภัยและโคลนถล่ม ลักษณะ
ของข้อคำถามเป็นแบบชนิดตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 3 การปรับตัวด้านอาชีพของเกษตรกรชาวสวนทุเรียน ลักษณะของข้อคำถาม
เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (พวงรัตน์
ทวีรัตน์, 2543 หน้า 107-108) แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่

- (1) การปรับตัวด้านกายภาพ
- (2) การปรับตัวด้านการรวมกลุ่ม
- (3) การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ
- (4) การปรับตัวด้านการเรียนรู้

ตอนที่ 4 ปัญหา ข้อเสนอ และแนวทางในการปรับตัวด้านอาชีพ ลักษณะของ
ข้อคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

กระบวนการในการสร้างแบบสอบถามสร้างขึ้นตามขอบเขตของตัวแปรที่นิยามกำหนดไว้ โดยมีคุณลักษณะ ขั้นตอนในการสร้าง และการพัฒนาของเครื่องมือใน 9 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม

การพิจารณาหัวข้อปัญหา จุดมุ่งหมาย วิธีการ และสิ่งที่ต้องการทราบ จากการศึกษาหลักการ ทฤษฎี และกรอบแนวคิดการวิจัย ตลอดจนขอบเขตของตัวแปรเพื่อสร้างแบบศึกษาสภาพจริงของปัจจัยการปรับตัวและการปรับตัวด้านอาชีพของเกษตรกรชาวสวนทุเรียน บ้านผามูบ ตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ภายหลังจากสถานการณ์อุทกภัยและดินโคลนถล่ม

ขั้นที่ 2 กำหนดประเด็นหลักของเนื้อหา

กำหนดแนวความคิดในการศึกษา ตลอดจนวิธีวัดค่าตัวแปร โดยศึกษาและทบทวนนิยาม เอกสาร แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยและรายงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดประเด็นหลักของเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในแต่ละข้อ และตอบสนองเกี่ยวกับข้อมูลที่ต้องการ ตลอดจนตัวแปรที่นำมาพิจารณา โดยประเด็นหลักของเนื้อหา ประกอบด้วย 4 ส่วน

ได้แก่ ลักษณะทางชีวสังคมและข้อมูลทั่วไป ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์อุทกภัยและดินโคลนถล่ม การปรับตัวด้านอาชีพของเกษตรกรชาวสวนทุเรียน และปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการปรับตัวด้านอาชีพ

ขั้นที่ 3 การแจกแจงประเด็นหลักเป็นประเด็นย่อย

สร้างข้อคำถามให้สอดคล้องกับประเด็นหลักตามที่ได้กำหนดไว้ และสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ครอบคลุมครบทุกข้อ

ขั้นที่ 4 กำหนดจำนวนข้อคำถาม

การกำหนดจำนวนข้อคำถามโดยการนำประเด็นหลักมาแจกแจงเป็นประเด็นย่อย ซึ่งจำนวนข้อคำถามจะต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการวิจัยได้อย่างครอบคลุม ถูกต้อง และตรงตามสภาพความเป็นจริง

ขั้นที่ 5 กำหนดประเภทของคำถาม

การสร้างข้อคำถามจะคำนึงถึงข้อมูลที่ได้มาซึ่งจะต้องครบถ้วนและสามารถตอบวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา แล้วนำข้อคำถามแต่ละข้อมาแยกประเภทเพื่อให้อยู่ในกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน

ขั้นที่ 6 กำหนดรูปแบบของคำถาม

การกำหนดรูปแบบของข้อคำถามจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของลักษณะข้อคำถามในแบบสอบถามแต่ละตอน และขึ้นอยู่กับกระบวนการวิธีที่จะนำมาซึ่งสาระที่ซึ่งรูปแบบของข้อคำถามจะเป็นไปตามหลักเกณฑ์ มาตรฐานที่กำหนด และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ มีความชัดเจนทางภาษา อ่านง่าย และหลีกเลี่ยงลักษณะคำถามเชิงนำหรือคำถามที่กำกวม ไม่ชัดเจน โดยลักษณะของข้อคำถามในแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ประกอบด้วย ชนิดตรวจสอบรายการ (Check List) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Seale) 5 ระดับ และแบบปลายเปิด (Open Ended)

ขั้นที่ 7 การตรวจสอบความสอดคล้อง

นำข้อคำถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความครอบคลุม ความชัดเจน และความสอดคล้องเพื่อให้ได้เครื่องมือในการวิจัยที่มีคุณภาพในแต่ละด้าน ได้แก่ สามารถวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์ สามารถพยากรณ์ผลได้อย่างถูกต้อง ตรงตามสภาพจริง มีความยากง่ายปานกลาง มีความชัดเจนทางภาษา อ่านง่าย และเกิดความเข้าใจที่ตรงกัน

ขั้นที่ 8 จัดทำแบบสอบถาม

เป็นการลงมือปฏิบัติจริงในการร่างแบบสอบถาม โดยการเขียนข้อคำถาม

ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับหัวข้อปัญหาและจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งจะร่างจำนวนข้อคำถามให้มีหลายข้อ เพื่อนำไปสู่การตรวจสอบความคงที่ของคำตอบต่อไป โครงสร้างของแบบสอบถามจะประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ คำชี้แจงวัตถุประสงค์ของการต้องการข้อมูลจากแบบสอบถาม ข้อมูลส่วนตัวหรือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลที่จะทำการวิจัย

ขั้นที่ 9 การทดลองใช้และการปรับปรุงแก้ไข

(1) การตรวจสอบแบบสอบถามฉบับร่างโดยผู้ร่างเอง จะเป็นการตรวจสอบถ้อยคำและประโยคว่ามีความชัดเจน ทำให้ผู้ตอบเข้าใจไขว่เขวหรือไม่ และการตรวจการเรียงลำดับถ้อยคำ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ตอบไม่ต้องคิดกลับไปกลับมา

(2) การตรวจสอบโดยระดับผู้ทรงคุณวุฒิ โดยนำแบบสอบถามฉบับร่างไปให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความชำนาญและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หรือการศึกษาระดับตรวจสอบความชัดเจนของภาษา ความสอดคล้องของข้อความกับนิยามของแต่ละตัวแปร และเพื่อทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามว่าสอดคล้องกับจุดประสงค์หรือครอบคลุมประเด็นครบถ้วนตามที่ต้องการศึกษาหรือไม่ จากนั้นนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะ

(3) การหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงในขั้นต้นไปทดลองใช้ (Tryout) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่เป้าหมายแต่มีลักษณะใกล้เคียงกันจากการสุ่มตัวอย่างอย่างเป็นระบบ จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นกลุ่มสำหรับทดสอบเครื่องมือและเก็บข้อมูลเหมือนเก็บข้อมูลจริงทุกประการ เพื่อนำผลที่ได้มาทำการวิเคราะห์หาดัชนีวัดคุณภาพด้วยวิธีการวัดความคงที่ภายในด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1974 p. 202-204) โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for windows ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับและรายด้าน ดังนี้

(3.1) การปรับตัวด้านกายภาพ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .957

(3.2) การปรับตัวด้านการรวมกลุ่ม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .968

(3.3) การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .952

(3.4) การปรับตัวด้านการเรียนรู้ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .965

รวมค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .975

(4) ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ โดยพิจารณาวรรคตอน ภาษาที่ใช้มีความถูกต้อง การใช้คำการสะกด การจัดวางข้อความและรูปแบบให้เหมาะสมเพื่อแสดงถึงความมีมาตรฐานในการวิจัย

(5) จัดพิมพ์ พิสูจน์อักษร และอัดสำเนาพร้อมที่จะนำไปเก็บข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรชาวสวนทุเรียนบ้านผามูป หมู่ที่ 7 ตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เนื่องจากเป็นแหล่งผลิตทุเรียนที่ใหญ่ที่สุดในด้านพื้นที่และปริมาณการผลิตของภาคเหนือ กำหนดช่วงระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ จนถึงวันที่ 31 มีนาคม 2553 โดยได้เดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง เนื่องจากสามารถเดินทางสะดวกด้วยตนเองและเพื่ออธิบายในรายละเอียดของแบบสอบถามให้เกิดความถูกต้องและเป็นการสร้างความสัมพันธ์ภาพกับผู้ตอบแบบสอบถามด้วย

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและค่าสถิติที่ใช้

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาแบบสอบถามที่สมบูรณ์และส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างแล้วดำเนินการเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนมา จากนั้นจึงได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูลแล้วนำมาจัดระเบียบข้อมูล สร้างคู่มือลงรหัส (Code Book) แปลงข้อมูลที่ได้เป็นรหัสโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล (Statistical Package for the Social Science: SPSS) ในการวิเคราะห์ประมวลผล (ธวัชชัย งามสันติวงศ์, 2542) และจัดทำตารางวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อนำเสนอข้อมูลและสรุปผลการวิจัย และใช้ค่าสถิติที่ใช้ในการประมวล ดังนี้

4.1 ตอนที่ 1 ลักษณะทางชีวสังคมและข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์อุทกภัยและดินโคลนถล่ม ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และการคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 ตอนที่ 3 การปรับตัวด้านอาชีพของเกษตรกรชาวสวนทุเรียน เป็นแบบสอบถามที่วัดค่าระดับการปรับตัวด้านอาชีพของเกษตรกรชาวสวนทุเรียนแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใน 5 ระดับ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง มีการปรับตัวด้านอาชีพอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปรับตัวด้านอาชีพอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปรับตัวด้านอาชีพอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปรับตัวด้านอาชีพอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปรับตัวด้านอาชีพอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายโดยการคำนวณหาค่ามัธยฐานเลขคณิตหรือค่าเฉลี่ย (Arithmetic: $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ตามวัตถุประสงค์เป็นรายด้าน ด้วยเกณฑ์การประเมินเพื่อให้ความหมายข้อมูลของเบสท์ (Best, 1981 p. 236) มีเกณฑ์การแปลความหมาย จำนวน 5 ระดับ และมีการแบ่งจุดตัดของคะแนนเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 การปรับตัวด้านอาชีพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด หรือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 การปรับตัวด้านอาชีพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก หรือ เห็นด้วย

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 การปรับตัวด้านอาชีพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง หรือ ไม่แน่ใจ

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 การปรับตัวด้านอาชีพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย หรือ ไม่เห็นด้วย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 การปรับตัวด้านอาชีพมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด หรือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4.3 ตอนที่ 4 ปัญหา ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการปรับตัวด้านอาชีพ เป็นการสรุปประมวลผลเชิงคุณภาพในลักษณะการพรรณนา (Descriptive) โดยใช้วิธีตีความและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากประเด็นความเห็นตามหัวข้อคำถามปลายเปิด แล้วนำเสนอด้วยการสรุปใจความสำคัญเป็นความเรียงโดยมีตารางประกอบ ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และการคำนวณหาร้อยละ (Percentage)

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์และแปลผล ได้แก่

f หมายถึง ความถี่ (Frequency Distribution)

P หมายถึง ร้อยละ (Percentage)

$\bar{X}$ หมายถึง ค่าคะแนนเฉลี่ยหรือมัธยฐานเลขคณิต (Mean)

S.D. หมายถึง ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

N หมายถึง จำนวนผู้ที่ตอบและส่งแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด

5. เกณฑ์การประเมิน

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดแนวทางในการประเมินตามตัวบ่งชี้หรือตัวชี้วัด โดยมีเกณฑ์การประเมินที่กำหนดและเกณฑ์การประเมินที่ต้องการ (อยู่ในระดับที่ยอมรับได้) ดังนี้

ตัวบ่งชี้หรือตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน (ระดับ)	
	สูงสุด	ที่ยอมรับได้
การปรับตัวด้านอาชีพของเกษตรกรชาวสวนทุเรียน		
1) การปรับตัวด้านกายภาพ	5.00	3.50
2) การปรับตัวด้านการรวมกลุ่ม	5.00	3.50
3) การปรับตัวด้านเศรษฐกิจ	5.00	3.50
4) การปรับตัวด้านการเรียนรู้	5.00	3.50

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data)

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพได้ดำเนินการโดยวิธีการสัมภาษณ์แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ผ่านความคิดเห็นจากเกษตรกรชาวสวนทุเรียนในชุมชนผามูบ หมู่ที่ 7 ตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรกลุ่มเป้าหมาย (Target Group) ได้แก่ เกษตรกรชาวสวนทุเรียนในชุมชนผามูบ หมู่ที่ 7 ตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 369 ครัวเรือน (ข้อมูลจากสำนักงานเกษตรอำเภอลับแล)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample Group) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกจากเกษตรกรชาวสวนทุเรียนบ้านผามูบ หมู่ที่ 7 ตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 2 ครัวเรือน ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์อุทกภัยและดินโคลนถล่มเมื่อปี พ.ศ.2549 โดยได้รับความเสียหายมากที่สุดและน้อยที่สุด อย่างละ 1 ครัวเรือน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ที่สร้างขึ้นตามแนวคำถามเพื่อตอบโจทย์การวิจัยในเบื้องต้น โดยใช้คำถามแบบกึ่งโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์ที่มีแนวคำถามที่เตรียมไว้อย่างกว้าง ๆ และสามารถยืดหยุ่นได้ ซึ่งผู้สัมภาษณ์สามารถดัดแปลงคำถามเพื่อให้เหมาะสมตามสถานการณ์ แต่จะต้องให้

สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ วิธีการสร้างแนวคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์แบบมีกรอบคำถามในการสัมภาษณ์มี ดังนี้

2.1 ศึกษาค้นคว้าและข้อมูลจากเอกสาร (Document Research) เช่น สิ่งพิมพ์ รายงาน วิทยานิพนธ์ ตำราทางวิชาการต่าง ๆ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี ผลงานการวิจัย และสามารถใช้อ้างอิงในการศึกษาครั้งนี้ได้

2.2 กำหนดประเด็นในการสร้างแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

- (1) ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนของเกษตรกรชาวสวนทุเรียน
- (2) สภาพเศรษฐกิจโดยเปรียบเทียบก่อนเกิด ภายหลังการเกิดอุทกภัยและดินโคลนถล่ม และในปัจจุบัน
- (3) การปรับตัวด้านอาชีพของเกษตรกรชาวสวนทุเรียน

2.3 นำแต่ละประเด็นมาสร้างข้อคำถามในการสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การจัดเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์จากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) ซึ่งได้ดำเนินการจัดการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรชาวสวนทุเรียนบ้านผามูบ หมู่ที่ 7 ตำบลแม่พูล อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ผ่านความคิดเห็น เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2553 โดยได้ดำเนินการตามขั้นตอนในการสัมภาษณ์ ดังนี้

3.1 ยึดแนวทางในการสัมภาษณ์ที่ได้กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและตามแบบสัมภาษณ์ที่กำหนด

3.2 กำหนดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะทำงาน ประกอบด้วย

(1) ผู้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าการศึกษาอิสระ ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสัมภาษณ์ (Moderator) ใช้เทคนิคเบื้องต้นในการสัมภาษณ์โดยเป็นผู้จุดประเด็นในการสนทนาเพื่อชักจูงให้กลุ่มเกิดแนวคิดและแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นหรือแนวทางการสนทนาอย่างกว้างขวาง ละเอียด ลึกซึ้ง โดยจะต้องไม่แสดงความคิดเห็นของตนเอง ปล่อยให้ผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ อิสระเสรี และเป็นธรรมชาติมากที่สุด

(2) ผู้ช่วยเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาอิสระคนที่ 1 ทำหน้าที่เป็นผู้จดบันทึก (Notetaker) จะต้องอยู่ร่วมตลอดเวลา และทำหน้าที่ในการจดบันทึกเพียงอย่างเดียว ไม่ควรร่วมสนทนาด้วยเพราะจะทำให้การจดบันทึกข้อมูลไม่ครบถ้วน โดยอาจจะ

บันทึกลักษณะท่าทางหรือรายละเอียดต่าง ๆ ไว้สำหรับอ้างอิง แต่ต้องไม่ใส่ความคิดของตนเองที่ถือเป็นข้อสรุปลงไปด้วย

(3) ผู้ช่วยเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาอิสระคนที่ 2 ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยทั่วไป (Assistant) เป็นผู้คอยควบคุมเครื่องบันทึกเสียงและเปลี่ยนเทปขณะดำเนินการสนทนาและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ดำเนินการสนทนาและผู้จัดบันทึก เพื่อให้แต่ละคนทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่

3.3 ดำเนินการสัมภาษณ์โดยอธิบายถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและจุดมุ่งหมายในการจัดสัมภาษณ์ จากนั้นเกริ่นนำด้วยคำถามอุ่นเครื่อง เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศผ่อนคลายเป็นกันเอง เมื่อผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์เริ่มมีความคุ้นเคยกันจึงเริ่มคำถามในแนวการสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้

3.4 สรุปผลตามประเด็นที่กำหนดเพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลที่ได้รับถูกต้องและสมบูรณ์ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและค่าสถิติที่ใช้

หลังจากที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อมา คือ การประมวลผลการวิเคราะห์ และการแปลความหมายข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย การตรวจสอบข้อมูล การจัดทำข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การเสนอผลข้อมูล และการแปลความหมายข้อมูล ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยการจดบันทึกและการสังเกตผู้ร่วมสัมภาษณ์แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ประมวลผล เป็นการตีความหมายในรูปของการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งคณะทำงานจะอภิปรายร่วมกัน แล้วเขียนรายงานการวิจัยโดยเริ่มจากการเขียนเค้าโครงเรื่องและผลการศึกษาแยกตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและหัวข้อของแนวคำถามด้วยการสรุปใจความสำคัญเป็นความเรียงในลักษณะการพรรณนา (Descriptive) หรือการอธิบาย (Explanatory) ด้วยการใช้ภาษาบรรยายเป็นหลัก